

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI.   V Ljubljani 15. februarja 1866.   List 4.

Nekoliko verstie duhovskim in deželskim učiteljem po kmetih.

Spisal J. P.

Ker nam je sedanji čas lepša doba napočila, ter se je začel razvijati narodni duh tudi po kmetih, ne morem si kaj, da ne bi spregovoril nekaj verstie o izobraževanju prostega ljudstva. Če se ozremo na druga slovanska plemena, vidimo, da so storili veči korak v tem oziru, nego mi Slovenci, ki nas je tlačil tako dolgo tuji jarem.

Med vsemi Slovani, rekel bi, morejo se ponašati Čehi z naj bogatejšim slovstvom.

Ne le na znanstvenem polji, ampak tudi na lepoznansem storili so velik napredek, in marsiktere česke povesti smejo se meriti po vsej pravici z najboljšimi nemških in francoskih pisateljev. — Med mnogo drugimi lepoznanškimi deli razlikujejo se posebno spisi Božene Nemcove po svoji krasni besedi, blagih čutilih in narodnem duhu, med kterimi ima „Babička“ naj večo ceno.

Spisi Božene Nemcove, izverstne česke pisateljice, jeli so izhajati v posamesnih zvezkih v Pragi 1862. leta v založbi Antona Avgusta. Izdava pričela se je s prekrasno povestjo iz domačega življenja „Babičko“, potem pa so nasledovale razne druge povesti, namreč: „Divá Bára, poměnky šlechtné duše, Rozárka, Karla, Uherské město Darmaty itd.“ — Koj tisto leto oskerbí tudi nam Slovincem marljivi pisatelj, France Ceg-

nar, slovenski prevod izverstne „Babičke“, ki je prišel po „Cvetji“ na svitlo, da so mogli tudi Slovenci, ki ne umejo českega jezika, čitati krasno povest, ter občudovati velike zmožnosti Božene Nemcove. — Pervič, ko sem jo dobil v roke v slovenskem prevodu, čital sem jo s takim veseljem, da je nisem prej odložil, dokler nisem vse prečital; pozneje sem jo pa še trikrat zaporedoma prebral. O počitnicah domu pridši posojeval sem jo tudi prostim kmetom; kajti nobena knjiga se mi ni tako primerna zdela za prosti narod, kot „Babička“. Kmali se je razneslo po vsej vasi, kako lepo povest sem prinesel iz Ljubljane, in od te dobe hotel jo je vsakdo brati, bodi si star ali mlad; neprenehoma je šla iz rok v roke, da je poslednjič vsa oguljena priromala domu. Ko sem šel včasih v nedeljo popoldne k sosedom nekoliko povasovat, našel sem mnogokrat kup vaščanov zbranih na vertu, ki so pazno poslušali dečka ali deklico, ki jim je brala iz „Babice“. Ko pa sem v jeseni zopet odrinil v Ljubljano, prosili so me nekteri, da sem jim moral oskerbeti nekaj istisov „Babice“ rekoč, da jo bodejo v zimskih večerih prebirali, ker sem jaz svojo zopet seboj vzela. —

Nekdo mojih sošolcev mi je večkrat rekel: „Kakor je imel nekdanj Aleksander vedno Homera pod zglavjem, nosim tudi jaz zmiram „Babičko“ v žepu. Kedar nimam posebnih opravil, ali če se grem kam sprehajat, čitam vselej „Babičko“, in čem večkrat jo prečitam, tem lepša se mi zdi.“

Pozneje poloti se me želja „Babičko“ v izvirniku čitati; kajti s samim prevodom nisem bil več zadovoljen. Kakor hitro mi je bilo mogoče česko nekoliko razumeti, koj sem si omislil „Babičko“ in jo potem še dvakrat v izvirniku prebral. Šestkrat sem jo prečital, pa ne rekel bi, da ne bi je več.

Kako prazni so večkrat toliko prehvalisani „romani“, ki se priporočajo mladini kot izverstni klasiki, kolikokrat se nahajajo v njih same prazne sanjarije, ki devetdeset in devetdesetkrat vsak občutek premlatijo, slednjič pa vendar ne ostane drugzega, nego prazna slama. Mnogokrat ni konca, ne kraja praznih čenčarij, da že človek nevoljen liste preobrača, ter šteje strani, če ne bi že skorej prišel do drugzega poglavja. —

Kako polna pa je „Babička“, kako mično in na tanko popisano je vsakdanje življenje, brez vseh nepotrebnih domišljij. Povest je vzeta iz domačega življenja, iz časa mladih

let pisateljice same, kakor nam pripoveduje vvod. V celej povesti nahaja se „Babička“, kakor glavna oseba; ona je povsod potrebna, bodi si pri deci ali pri družih domačih opravilih. Ona skerbi za hišni red, podučuje otroke, ter jih vadi lepih čednosti. Kakor skerbna gospodinja vstaja vsako jutro naj prva, in gre spat naj zadnja; ima povsod oči, da ne bi se kje škoda delala. Ona zelo ljubi živali, kakor vsak spošten človek, in jih nikdar ne terpinči. Ako je kdo v stiski, mu rada pomaga po svojej moči, ako pa ne more, ga vsaj tolaži. Nad vsem ljubi ona domovino in materin jezik, spodbuja tudi svoje vnuke, da bi jo ljubili in častili. Ona nam živo pred oči stavi, da mora pravi domoljub prijetno življenje opustiti, ter si večkrat revščino izvoliti, kedar je treba domovini koristiti. V „Babički“ so združeni vsi narodni običaji; ona se ravná vedno po starem, kakor so jo mati učili. Vsako delo prične v imenu božjem in ga zopet tako dokonča; otroke podučuje, da bi z božjimi darovi lepo ravnali; če pride kdo v hišo, ponudi mu berž kruha in soli, bodi si kakoršnega stanu koli, in zelo bi se jej zameril, ako ne bi hotel si postreči s ponujenimi rečmi. Vsa povest je polna narodnega duha; praznik se versti za praznikom, in vsakteri prinese kaj novega veselja. Pri godovih, ženitbah in pogrebih nahajajo se slovenske šege; med vaščani vlada prijateljstvo in bratovska ljubav; v potrebah pomagajo eden drugemu, in vsakteri le želi blagor svojemu bližnjemu.

Vse osebe, šege, narodne povesti in druga razna djanja so tako rekoč zale cvetke, iz katerih nastane, ako se skupaj spletejo, prekrasen venec.

Vsi običaji v tej povesti pa so popolnoma podobni našim slovenskim, tako da Slovenec misli, ako bere „Babičko“, da je vsa povest vzeta iz življenja slovenskega ljudstva. Pri ženitbah, godovih, pogrebih in v praznikih so skorej ravno tiste šege v navadi, kakor pri Slovencih.

Predolgo bi bilo vse naštetí, kar se nahaja krasnega in podučljivega v tej povesti; torej naj zadostijo te verstice. Gotovo pa mi bode vsak priznal, da ni le prazno hvalisanje, kar sem omenil o „Babički“, ampak da je povest res vse hvale vredna. Ona je primerna vsakoverstni starosti in vsakoverstnemu stanu; vsakdo najde v njej mnogo podučljivega: gospodinja za svoje hčere, gospodarji za sinove in posle, otroci veliko lepih naukov, mladina skerbnih opominjevanj i. t. d.

Takove knjige naj bi poslovenjevali naši pisatelji, ne pa vsakterih knjižur, ki jim pridejo v roke, ali so jim na ponudbo po tako imenovanih „Leihbibliothekah!“

Vi, dragi učitelji slovenski pa, in blaga duhovščina, katerim je izročena skerb za mladino, trudite se in skerbite, da se razširja pravi duh narodnosti in izobraženja tudi med prostim ljudstvom! Ne morete se več izgovarjati, kakor vaši predniki, da nimate mladini primernih knjig. Imate jih mnogo, več morda, nego se jih nadjate. Društvo sv. Mohora zaplodilo vam jih je že toliko, da vam je mogoče tudi prosti narod s primernim in koristnim berilom izobraževati. Da vam bode pa to koristno drevesce še bolje obrodilo, gojite ga po svoji moči, in razširjajte njegov plod med narodom; kajti le po tej poti mogoče je izbuditi v narodu pravo zavest in ljubezen do svojega jezika. Ni zadosti, da učitelj le skerbi, da se otroci nekoliko naučijo brati, potem pa, ko zapustijo šole, zopet vse pozabijo; treba je skerbeti, da se tudi doraščena mladina vadi lepih vednosti, ki so jej v korist celo življenje. Ne zamudite tedaj vgodne prilike, ljubi učenci, podvizajte se, razširjajte društvene knjige med narodom, in gotovo vam bodo rodile v malo letih mnogo dobrega sadu, in vaši učenci bodo vam še v sivi starosti hvaležni za blage nauke, katerih so si pridobili po vašem prizadevanji iz koristnih knjig. *)

Sirovost.

II.

Pravijo, da opice rade male otroke vgrabijo in seboj v gojzde odpeljejo; otrok, kteremu je stvarnik podelil neumerjočo dušo, um in pamet, zraste med opicami in se poslednjič popolnoma poopiči. V nekem potopisu smo tudi brali, da se je angleški mornar, ko se je barka razbila, iz morja rešil in prišel med divjake v Avstralijo, kjer je več let živel. Ko pa poslednjič

*) Prosimo večkrat kaj takega! Sedanja šolska mladina marsikaj vidi in slisi v šoli in skuši, ter skuša vzlasti pri podučevanju manjših učencev ali v občevanji med prostim narodom, kar utegne podučno in spodbudno biti celó starejim učiteljem, kateri niso imeli tako lepe prilike, kakoršno imajo sedanji učenci. Zlato priliko tedaj tudi drugim v prid zlato porabite!